

Р. Ганцян, асп.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ИСТОРИЯ МИРОВОГО СООБЩЕСТВА В ИЗЛОЖЕНИИ А. ЦИММЕРНА

Впервые в отечественной историографии предпринята попытка осветить научное наследие британского гуманитария, историка современности и интернационалиста А. Циммерна. Установлена связь между древнегреческой историей, специалистом по которой был А. Циммерн, и современной историей, как особой формой реализации классических древнегреческих морально-этических постулатов.

Ключевые слова: А. Циммерн, современная история, мировое сообщество.

R. Hantsyan, Graduate stud.
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

HISTORY OF THE WORLD COMMUNITY BY ALFRED ZIMMERN

For the first time in the national historiography it has been made attempts to highlight the scientific heritage of the British humanitarian, specialist in current history and internationalist A. Zimmern. It has been established connection between Greek history, a specialist in which positioned itself A. Zimmern, and modern history as a special form of classical Greek ethical postulates's realization.

Key words: A. Zimmern, current history, world community.

УДК 94 (73+5-11)+327"1989/1993"

Н. Городня, канд. іст. наук, доц.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ОСНОВНИ НАПРЯМКИ СХІДНОАЗІЙСЬКОЇ ПОЛІТИКИ США ЗА АДМІНІСТРАЦІЇ ДЖ.Г.У.БУША (1989–1993)

Аналізуються основні напрямки східноазійської політики США в умовах завершення "холодної війни" – поступовий перехід адміністрації Дж.Г.У.Буша від стратегії "стримування" до "колективного залучення" на регіональному рівні, заходи з інтеграції США в регіональну економіку Східної Азії, політика на Корейському півострові, розвиток двосторонніх відносин США з Японією і Китаєм.

Ключові слова: адміністрація Дж.Г.У.Буша, зовнішня політика США, Східна Азія

Завершення "холодної війни" призвело до суттєвих змін у східноазійській політиці США, що відповідало фундаментальним змінам в системі міжнародних відносин і глобальному балансі сил. Окремі аспекти східноазійської політики США в період завершення "холодної війни" знайшли відображення в працях вітчизняних дослідників М.Тарана, О.Шевчука, І.Погорелової, І. Семеніста, ін. [1], включаючи автора даної статті [2], проте її цілісний аналіз не став предметом дослідження вітчизняних істориків. Метою даної статті є аналіз основних напрямків східноазійської політики США за першої постбіполярної адміністрації Дж.Г.У.Буша (1989-1993).

Кардинальні зміни безпекового середовища в Східній Азії, що стали результатом завершення біполярного протистояння, мали наслідком втрату доцільності стратегії стримування комунізму, що лежала в основі східноазійської політики США з часу завершення Другої світової війни. Виникла необхідність адаптації безпекових альянсів США до нових умов, розвитку нових довготермінових стратегій впливу на традиційні й нетрадиційні проблеми безпеки. Отримавши в спадок від попереднього уряду подвійний дефіцит – торгівлі й федерального бюджету, адміністрація Буша намагалася зменшити військові витрати США й скоротити військову присутність у Східній Азії. Прикладом більш гнучкої угоди з регіональними державами в сфері безпеки, на противагу військово-політичним альянсам періоду "холодної війни", став Меморандум порозуміння між США і Сінгапуром (1990 р.). У вересні 1991 р. Вашингтон оголосив рішення про ліквідацію ядерної тактичної зброї з надводних суден США в АТР, в жовтні 1991 р. – про виведення ядерної зброї з Республіки Корея до квітня 1992 р. Після припинення присутності СРСР у В'єтнамі на базі в Камрані (січень 1990 р.), в 1991-1992 рр. закрито американські бази на Філіппінах. До грудня 1992 р. планувалося вивести зі Східної Азії понад 15 тис. чол. військового персоналу США [3].

Водночас адміністрація Буша розуміла важливість збереження впевненості союзних і дружніх до США держав у їх надійності як гаранта регіональної безпеки, уникнення враження про зменшення їх зобов'язань, що могло призвести до вакууму влади з перспективою його заповнення іншим регіональним лідером. Вашингтон вивчав також можливість поступової інтеграції колишніх противників до нового світового порядку. Доповіді зі стратегії національної безпеки США 1991 і 1993 рр. наголошували на потребі обережного, добре спланованого переходу від стратегії "стримування" до "колективного залучення" на регіональній основі [4].

Розробка доповідей зі стратегії національної безпеки за адміністрації Дж. Буша свідчить про відсутність консенсусу властей стосовно цілей, принципів і методів реалізації зовнішньої політики. За аналізом Д.Снайдера [5], члена апарату Національної ради безпеки США в адміністраціях Р.Рейгана і Дж. Буша, виконавча влада не здійснювала довготривалого планування зовнішньої політики на ґрунтовній систематичній основі. Воно було епізодичним і стосувалося реагування на конкретні події. Значний вплив на розробку стратегії мала не лише стрімка зміна міжнародної ситуації, але й внутрішня атмосфера, що характеризувалася складними взаємовідносинами між Президентом і Конгресом, конкуренцією між партіями й угрупованнями всередині них, між різними відомствами, агентствами тощо. Процес розробки і узгодження зовнішньополітичної стратегії, впродовж якого відбувалося вироблення консенсусу, тривав місяцями.

За свідченням держсекретаря Дж.Бейкера [6], Східна Азія не була серед пріоритетів зовнішньої політики адміністрації Дж.Г.У.Буша. Пріоритетними завданнями в цей час були: досягнення консенсусу з політики щодо Нікарагуа й Сан-Сальвадора, що мало ключове значення для відновлення співробітництва між республіканською адміністрацією й лідерами Демократичної партії в Конгресі з питань зовнішньої політики; забезпе-

чення гарних відносин з Канадою і Мексикою; поширення угоди про вільну торгівлю з Канадою (1988 р.) на увесь Американський континент; контроль за ситуацією в Південній Африці; урегулювання палестинської проблеми; адаптація НАТО до нових умов, розвиток відносин з країнами Західної Європи і Японією. Центральною місією уряду в сфері зовнішньої політики було завершення "холодної війни" й "управління процесом руйнування комунізму" [7]. Паралельно Держдепартамент мав справу з багатьма іншими проблемами, серед яких найбільшої уваги вимагали "порятунок проблемного шлюбу з Китаєм", залучення Північної Кореї, формування основ нової економічної дипломатії [8].

Найбільш важливими були відносини США з Японією, які із завершенням "холодної війни" увійшли в період невизначеності й суперечностей. Якщо в попередній період залежність від США приносила Японії значні, особливо економічні, вигоди, тепер ситуація змінилася. Критикуючи обмеженість японської політики оборони лише власною територією, водами і повітряним простором, Вашингтон вимагав більшого внеску Японії в двосторонній альянс, виступав за більше міжнародне лідерство Японії, вважаючи його суттєвою протипагою проти "спокус регіонального авантюризму" з боку Китаю й КНДР. Під час візиту до Японії в січні 1992 р., першого закордонного візиту президента Буша після розпаду СРСР, США і Японія підписали Угоду глобального партнерства, якою підтвердили свої зобов'язання за Договором про взаємне співробітництво і безпеку 1960 р., заявили про створення тіснішого партнерства й прийняття на себе як двох найбільших в світі ринково-орієнтованих економік і демократій "спеціальної відповідальності за конструювання нової ери" [9]. Хоча позиція Японії як регіонального і глобального лідера була вразливою. Японському лідерству перешкождали економічна нестабільність, слабкість збройних сил і історична пам'ять про агресію 1930-1940-х рр. У той час як регіональні держави позитивно сприймали роль Японії як економічного лідера, перспективи її ремілітаризації примушували їх і далі покладатися на гарантії безпеки з боку США.

Паралельно США вимагали збільшення доступу до японських ринків у зв'язку з торговельно-економічною конкуренцією двох держав, що загострилася на рубежі 1980-1990-х рр. Якщо в умовах "холодної війни" торговельно-економічна політика США була складовою частиною політики безпеки, підпорядкованою генеральній стратегії зміцнення союзників, що обумовлювало толерантне ставлення США до їх протекціоністських, а отже дискримінаційних щодо американського експорту практик, з кінця 1980-х рр. економічні й торговельні конфлікти почали оцінюватися поза межами проблем безпеки. Почалося зрушення в торговельній політиці США від "вільної" до "чесної" торгівлі, до обстоювання "економічного самоінтересу", основним елементом якого була суворість взаємності в торгівлі. В умовах, коли економіка все більше розглядалася як основа влади і впливу, торговельні переговори між США і Японією набули такого ж стратегічного значення, як переговори між США й СРСР із роззброєння.

В перший рік перебування в офісі адміністрація Буша пішла на рішучі дії, включивши Японію до списку країн, які підпадали під дію статті "Супер 301" Усебічного акту з торгівлі й конкуренції (1988 р.), що передбачала торговельні санкції проти будь-якої країни з постійними імпортерними бар'єрами і практиками, що деформують ринок. Щоб уникнути розгортання торговельної війни між США і Японією в 1989 р. запропоновано "Ініціативу зі структурних перешкод" (ІСП), спрямовану на порівняння і взаємну адаптацію економічних структур двох країн. Вона

спричинила найбільш масштабні переговори з економічних питань між двома державами, але вони були розраховані на тривалий період і не передбачали негайних результатів. Вони не стали частиною переговорів у рамках статті "Супер 301", а сформували паралельний трек неофіційного діалогу [10]. Торговельні переговори просувалися складно. В лютому 1990 р. і лютому 1992 р. вони двічі заходили в глухий кут, що загрожувало оголошенням торговельних санкцій США проти Японії. Хоч цього вдалося уникнути, досягти прориву в переговорах вдалося лише наступній адміністрації У.Клінтона.

Важливим інструментом просування економічних інтересів США став створений в листопаді 1989 р. форум Азійсько-тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС). Передбачалося, що він сприятиме тісним зв'язкам США з економіками Східної Азії, відкриттю їх динамічних ринків для американського експорту й інвестицій в інтересах скорочення дефіциту торгівлі й федерального бюджету, збільшення робочих місць і прибутків населення, але головне – "вбудуванню" США в процеси економічної інтеграції Східної Азії, що були важливим елементом нового світового порядку. Тісніші економічні зв'язки мали доповнити вже існуючі політичні й стратегічні зв'язки США зі Східною Азією, попередити захисний регіоналізм в Західному Тихоокеанському регіоні, що міг спричинити формування трьох торговельних блоків – в Європі, Америці й Східній Азії – й розгортання торговельних війн між ними. Така організація також слугувала цілям формування інституційної основи регіонального співробітництва на далеко-термінову перспективу, створення протипаги ЄС й обмеження зростаючого регіонального впливу Японії.

Значну увагу адміністрація Дж.Буша приділяла ситуації на Корейському півострові, вважаючи Північну Корею найбільш небезпечним неконтрольованим режимом, передусім з огляду на можливу розробку Пхеньямом ядерної зброї. Політика США на Корейському півострові вирішувала два важливі для національної безпеки завдання – реалізації режиму нерозповсюдження зброї масового враження й сприяння мирному процесу об'єднання Кореї. Обидва ці завдання відображали бачення адміністрацією Буша "регіонального вирішення регіональних проблем" як найбільш стійкого шляху до миру [11]. На початку 1989 р. Вашингтон започаткував двох-трекову стратегію щодо КНДР. Вона передбачала посилення розвідувальної діяльності для з'ясування стану північно-корейської ядерної програми, а також збільшення міжнародного тиску на Пхеньян, щоб примусити його підписати угоду, що дозволяла б інспекції ядерних об'єктів з боку МАГАТЕ. В 1991 р. американська дипломатія отримала могутню психологічну зброю у відносинах з КНДР у зв'язку з переконливою перемогою над Іраком в Перській затоці, яка показала можливий сценарій розвитку подій для Північної Кореї. Паралельно Вашингтон демонстрував готовність до поступок, про що свідчила ініціатива про заборону тактичної ядерної зброї, рішення про виведення ядерної зброї з Республіки Корея тощо. 26 грудня 1991 р. під тиском США Пхеньян підписав угоду з Міжнародним агентством з ядерної енергії, що дозволяла інспекції на атомних об'єктах Північної Кореї. В січні 1992 р. розпочалися двосторонні переговори США і КНДР. Тоді ж РК і КНДР підписали спільну декларацію про створення без'ядерної зони на Корейському півострові. Проте виявлені невдовзі факти приховування КНДР реального обсягу своєї ядерної програми призвели до зриву позитивної тенденції переговорів. Наступна адміністрація Клінтона виробила нові підходи до переговорів з КНДР.

Американсько-китайські відносини на початку адміністрації Буша оцінювалися як "досить тісні й дуже багатобіччі" з перспективами набуття нового рівня зрілості й стабільності [12]. Президент Буш був великим прихильником Китаю, що було пов'язано з його службою головою місії США в Пекіні в 1974-1975 рр. В основі підходів його адміністрації до Китаю була розбудова концепції "широкого залучення", що реалізувалася попереднім урядом Р.Рейгана. Дж.Буш виходив з розрахунків, що економічне зростання Китаю потребуватиме підтримки США, а це надавало Вашингтону суттєві важелі для сприяння більшому прогресу в напрямку політичних реформ і прав людини в КНР. На початку президентства в лютому 1989 р. Дж.Буш відвідав Китай під час візиту до Японії на поховання імператора Хірохіто. Метою цього раннього візиту був намір підкреслити значення, яке він надавав двостороннім відносинам з Китаєм. Про їх позитивну траєкторію свідчили значні дипломатичні, економічні, військові й культурні обміни, сплеск двосторонньої торгівлі, більша відкритість Китаю до діалогу з США і до впливу на Північну Корею в бажаному для США напрямку. Ніхто не очікував кризи двосторонніх відносин й перетворення Китаю на основне дискусійне питання внутрішньої політики США.

Після силового придушення акцій протесту на площі Тяньаньмен в Пекіні 4 червня 1989 р. США застосували до Китаю санкції, які включали тимчасове припинення усіх політичних і військових контактів, міжурядових продаж й експорту зброї, позитивний перегляд запитів китайських студентів з приводу продовження перебування в США, евакуацію американців, які проживали в Китаї, звернення до Світового банку й МВФ з проханням відкласти усі позики для Китаю тощо. Водночас, прагнучи не допустити до повного розриву відносин з Пекіном, президент Буш наклав вето на рішення Конгресу про скасування для Китаю статусу "найбільш сприятливої нації" в торгівлі. Зусилля адміністрації зберегти стратегічні відносини з Китаєм ускладнювалися позицією Конгресу, де сформувався міцний альянс лібералів і консерваторів-антикомуністів, що виступив з вимогами більш твердого курсу по відношенню до Китаю. Визнаючи, що відносини з Пекіном не будуть "повністю нормальними", доки він не поважатиме міжнародно-визнані права людини, президент Буш вважав, що неправильно ізолювати Китай, якщо США хочуть на нього впливати, що підтримка конструктивного "усебічного залучення" Китаю відповідає інтересам зовнішньої політики США; позбавлення КНР статусу "найбільш сприятливої нації" матиме негативний вплив на американських інвесторів, підприємців і споживачів, зашкодить реформаторським силам в Китаї, призведе до його небезпечної ізоляції [13].

В мемуарах президента Дж.Буша й радника з національної безпеки Б.Скоукрофта [14], а також держсекретаря Дж.Бейкера викладено "серединний курс" адміністрації Буша в китайській політиці в період після Тяньаньмен, спрямований на не допущення повного розриву відносин з Китаєм і його ізоляцію, включаючи таємну місію до Китаю 30 червня 1989 р., візит держсекретаря США до Пекіну в листопаді 1991 р. й інші його переговори з міністром закордонних справ КНР Дзян Кіченем. В ході переговорів адміністрація наполягала на припиненні репресій Пекіну проти демократичних сил, щоб не допустити переходу китайської політики до Конгресу з непередбачуваними для двосторонніх відносин наслідками.

Враховуючи переважаючий в США клімат по відношенню до Китаю спочатку ставку було зроблено на багатосторонні можливості взаємодії з міжнародних проблем взаємного інтересу: переконання Китаю не накладати вето на рішення РБ ООН щодо дій проти Іраку в

Кувейті, досягнення згоди про передачу рішення камбоджійської проблеми під егіду РБ ООН, здійснення переговорів про приєднання Китаю, Тайваню й Гонконгу до регіонального економічного процесу АТЕС. До середини 1991 р. необхідність двостороннього співробітництва стала більш нагальною через стурбованість Вашингтону з приводу розповсюдження Китаєм зброї масового ураження. Деякі поступки з боку Пекіну дозволили держсекретарю Бейкеру здійснити візит до Китаю 15 листопада 1991 р. Хоч, за його свідченням, результати візиту могли бути катастрофічними, окремі поступки з боку китайської сторони в останній день переговорів дозволили уникнути провалу візиту й продовжити двосторонній діалог [15]. З 1992 р. розпочалися також двосторонні переговори між США і КНР з торгівельно-економічних питань. Їх результатом стало підписання в жовтні 1992 р. Угоди про ринковий доступ, яка збільшувала можливості для американського експорту в Китай, поступово знімаючи 70-80% нетарифних торговельних бар'єрів впродовж наступних чотирьох років. Таким чином, придушення в 1989 р. демократичного руху в Китаї не дало реалізувати великий потенціал американсько-китайських двосторонніх відносин за адміністрації Дж.Буша. Проте в умовах, що склалися, їй вдалося зберегти двосторонні відносини від повного розриву.

Південно-Східна Азія привертала увагу Вашингтона в основному у зв'язку з урегулюванням камбоджійської проблеми, але загалом опинилася на периферії зовнішньої політики США. Зусилля Вашингтона з відкриття ринків країн АСЕАН і посилення критики їх моделей розвитку сприймалося ними як втручання США у їх внутрішні справи. Водночас відновлення територіальних диспутів в Південно-Китайському морі спонукало їх покладатися на США як гаранта регіональної безпеки. Вашингтон шукав новий формат відносин з країнами АСЕАН для збереження американського лідерства в регіоні й забезпечення підтримки ними регіональних ініціатив США при скороченні військових ресурсів і перестрою торговельно-економічної стратегії.

Таким чином, у зв'язку зі складністю й грандіозністю зовнішньополітичних завдань США по завершенні "холодної війни" Східна Азія не була основним пріоритетом зовнішньої політики адміністрації Дж.Буша, хоча її увага до цього регіону була значною. Найбільш важливе значення приділялося відносинам з Японією в контексті зміцнення й адаптації безпекових альянсів до нових умов, урегулювання двосторонніх торговельно-економічних суперечностей, виходячи з нової торговельної стратегії Вашингтона, а також боротьби за регіональне лідерство. Іншими важливими напрямками східноазійської політики Вашингтона були: збереження від повного розриву відносин з КНР під впливом подій на площі Тяньаньмен, урегулювання корейської проблеми в контексті об'єднання Кореї та не допущення перетворення КНДР на ядерну державу, створення форуму АТЕС і формування напрямків його діяльності, захист економічних інтересів США через нову торговельну стратегію, визначення нових підходів до відносин з державами АСЕАН за умов перегрупування військових і дипломатичних можливостей США.

Список використаних джерел

1. Таран М. Тайванська проблема в зовнішній політиці США в 1990-і роки. Дис...к.і.н. – К., 2002; Погорелова І. Корейське питання в зовнішній політиці США (90-ті рр. XX – початок XXI ст.). Дис...к.і.н. – К., 2003; Шевчук О. Китай: між США і Росією: геостратегічні відносини. – Миколаїв, 2008; Семеніст І. Загострення американсько-японських суперечностей в торговельно-економічній сфері на рубежі 1980-х – 1990-х рр. // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. – 2012. – №113. – С.46-48; ін.
2. Городня Н. Еволюція американсько-китайських відносин в перше пост-біполярне десятиліття // Там само. – 2011. – №108. – С.7-10; її ж.

Економічна інтеграція в АТР в кінці 1980-х – 1990-ті рр. і регіональна політика США // Там само. – 2012. – Вип.112. – С.10-13; Її ж. Американсько-японські відносини в 1990-ті рр.: економічний вимір // Там само. – 2012. – №113. – С.16-20, ін.

3. National Security Strategy of the United States. – The White House, August 1991. – P.28.

4. Ibidem; National Security Strategy of the United States. – The White House, January 1993.

5. Snider, Don M. The National Security Strategy: Documenting Strategic Vision. March 15, 1995. – Carlisle, PA, 1995.

6. Baker James A. III and Thomas M. DeFrank. The Politics of Diplomacy. Revolution, War and Peace, 1989-1992. – New York, 1995. – P.42-43.

7. Ibidem. – P.45.

8. Ibidem. – P.588, 604.

9. 1992 U.S. Japan Global Partnership Agreement [Електронний ресурс] / International Trade Administration. – Режим доступу: <http://www.mac.doc.gov/japan-korea/market-opening/ta920109.htm>

10. Hearings on Asian and Pacific Affairs and on International Economic Policy and Trade of the Committee on Foreign Affairs, House of Representatives. February 20 and April 19, 1990. – Washington, 1991. – С.1.

11. National Security Strategy... January 1993. Op.cit. – P.7.

12. Baker James A. III. Op.cit. – P.101.

13. Public Papers of the Presidents of the United States. George Bush. 1992-1993. Book 1. – Washington, 1993. – P. 881-882.

14. Bush, G. and B.Scowcroft. A World Transformed. – New York, 1998. 15. Baker James A. III. Op.cit. – P. 588-594.

Надійшла до редколегії 29.01.13

Н. Городня, канд.ист.наук, доц.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ВОСТОЧНОАЗИАТСКОЙ ПОЛИТИКИ США ПРИ АДМИНИСТРАЦИИ ДЖ.Г.У.БУША (1989-1993)

Анализируются основные направления внешней политики США в Восточной Азии в условиях завершения "холодной войны" – постепенный переход администрации Дж.Г.У.Буша от стратегии "сдерживания" к "коллективному вовлечению" на региональном уровне, меры по интеграции экономики США в восточноазиатскую экономическую систему; политика на Корейском полуострове; развитие двухсторонних отношений США с Японией и Китаем.

Ключевые слова: администрация Дж.Г.У.Буша, внешняя политика США, Восточная Азия.

N. Gorodnya, Ph.D. (History), Associate Prof.
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

THE KEY DIRECTIONS OF EAST-ASIAN POLICY OF THE U.S. UNDER G.W. BUSH ADMINISTRATION (1989-1993)

The guidelines of the U.S. East Asian policy during G.H.W.Bush administration (1989-1993) are studied, such as gradual U.S. transition from regional-based "containment" to "collective engagement" strategy, integration of American economy into East Asian economic regional system, Korean Peninsula policy, U.S.-Japan and U.S.-China bilateral relations.

Key words: G.H.W.Bush administration, U.S. foreign policy, East Asia.

УДК 006.915(495) "71"

А. Зубко, канд. іст. наук, доц.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

НАУКОВІ ІСТОРИЧНІ ПРАЦІ В ВІЗАНТІЇ

В статті дається характеристика змісту наукових праць візантійських істориків, тематики їх наукових досліджень, розроблених ними концепцій історичного розвитку. Простежений вплив на візантійську історичну науку традиції античної історіографії.

Ключові слова: історії, хроніки, мемуари, історичний факт, історичне джерело, антична традиція, візантійська історіографія. Візантійська енциклопедія.

За встановленою в історичній науці традиції праці візантійських істориків поділяють на два типи – "історії" і "хроніки". Автори "історій" більше уваги приділяли сьогоденню і часу, безпосередньо попередньому йому. Хроністи, в свою чергу, свторювали огляди всесвітньої історії на протязі тисячоліть, основані на точному датуванні подій.

Візантійські "історії" і "хроніки" відрізнялися не лише зовнішньою формою, але і внутрішнім змістом. Як зауважувала Р. Досталова: "Одне з головних відмінностей візантійської історіографії від хронік – зв'язок історіографії з античною традицією. Якщо хроніки притримувалися римсько-християнської традиції і послідовно ігнорували античну Грецію, візантійська історіографія з самого початку дотримувалася традицій Геродота і Фукидіда не тільки в мовному плані, але і в змісті концепції творів" [1, с.23].

Антична культура в тій чи іншій формі продовжила своє існування в Візантії і після прийняття християнства. За словами М. В. Бібікова: "Ранневізантійська історична література, як і культура в цілому, безпосередньо виникли з античного літературного і культурного спадку, розвиваючи і поновлюючи його традиції, сповідуючи принцип наслідування – "мімесіса" – зразкам давніх авторів" [2, с.41]. В наступні часи традиції античної

культури здійснюють великий вплив на творчість середньовічних істориків, філософів, літераторів. Цей вплив простежується і в сучасній науці та мистецтвах.

Твори візантійських істориків мають значення історичного джерела з вітчизняної історії. "Майже всі вони, являючись видатними пам'ятками середньовічної думки, містять величезні, в основному унікальні – при відсутності інших синхронних джерел – відомості по історії Русі, її політичному устрою, військовим компаніям, просопграфії, господарсько-економічному життю, дипломатії і культурі" [3, с.70].

Перші твори візантійських істориків відносяться до пізньоантичної історичної прози IV-V ст. Праці істориків Євнупія, Олімпіадора, Пріска Панійського, Малха, Кандіда Ісавра збереглися переважно у фрагментах. "Історія" Зосіма збереглася повністю. Особливо цікавим серед матеріалів цих творів є опис посольства 448 р. до вождя гуннів Аттіли, в якому прийняв участь історик і дипломат Пріск Панійський.

У IV-V ст. виник також інший напрям досліджень візантійських істориків. "Ранній Візантії історія культури зобов'язана одним історіографічним жанром, який визначив ту нову якість, котра була притаманна усьому періоду становлення нової держави та її культури. Бі-